

Вплив інтеграції робочих стажувань у навчальні програми на професійну підготовку здобувачів вищої освіти

*Кобцева Олена Анатоліївна¹, Турчененко Сергій Олегович²,
Йордан Ганна Мирославівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
19.12.2024	Освіта/Педагогіка	378.4:331.5(045)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14529096>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення системи професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти України, що має відповідати вимогам сучасного ринку праці. Встановлено, що інтеграція робочих стажувань у навчальні програми є важливим інструментом для формування практичних навичок, адаптації здобувачів освіти до реальних умов роботи та забезпечення їх конкурентоспроможності. Водночас виявлено, що в Україні цей процес стикається з низкою проблем, серед яких: недостатня співпраця між університетами та роботодавцями, формальність підходів до організації стажувань, відсутність системного оцінювання їх результатів.

Метою статті є дослідження впливу інтеграції робочих стажувань в освітні програми на професійну підготовку здобувачів вищої освіти, аналіз ефективності сучасних моделей організації стажувань в Україні, порівняння з міжнародними практиками та розроблення рекомендацій щодо їх вдосконалення.

У дослідженні застосовано методи аналізу нормативно-правової бази, огляду наявних моделей організації стажувань, порівняльного аналізу українських і міжнародних практик, а також узагальнення літературних джерел і практичного досвіду університетів. Доведено, що стажування сприяють формуванню професійних компетентностей, забезпечують зв'язок між теоретичними знаннями та практичними навичками, а також підвищують рівень готовності студентів до працевлаштування.

Результати дослідження свідчать, що ефективність стажувань залежить від їх інтеграції з освітніми програмами, тісної співпраці з роботодавцями та впровадження сучасних методик оцінювання. Установлено, що міжнародний досвід організації стажувань демонструє високий рівень ефективності завдяки чітко структурованим моделям, які передбачають участь роботодавців у всіх етапах практичної підготовки. В Україні, попри наявність нормативно-правової бази, виявлено значні розбіжності в реалізації стажувань, що потребує вдосконалення.

¹ кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри інтернатури лікарів-стоматологів, Донецький національний медичний університет, м. Лиман, вул. Привокзальна, 27, Україна, 84404, м. Краматорськ, бульвар Машинобудівників, 39, Україна, 84331, <https://orcid.org/0000-0003-4227-7959>

² асистент кафедри інтернатури лікарів-стоматологів, Донецький національний медичний університет, м. Лиман, вул. Привокзальна, 27, Україна, 84404, м. Краматорськ, бульвар Машинобудівників, 39, Україна, 84331, <https://orcid.org/0000-0002-0396-357X>

³ кандидат технічних наук, доцент кафедри журналістики, факультет філології і журналістики, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2, Україна, 46027, <https://orcid.org/0000-0002-7048-7171>

У висновках зазначено, що організація стажувань в Україні повинна базуватися на адаптації найкращих міжнародних практик, розвитку співпраці між університетами та роботодавцями, впровадженні новітніх інструментів оцінювання та створенні умов для мотивації здобувачів вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень включають розроблення моделей дуальної освіти, впровадження онлайн-стажувань у глобальному контексті та аналіз впливу стажувань на довгострокові кар'єрні перспективи випускників.

Ключові слова: стажування, професійна підготовка, здобувачі освіти, практичні навички, заклади вищої освіти, ринок праці, дуальна освіта, міжнародний досвід.

The Impact of Integrating Work Placements into Curricula on the Professional Training of Higher Education Students

Abstract. The study's relevance is due to the need to improve the professional training system of students in higher education institutions of Ukraine, which should meet the requirements of the modern labor market. It has been established that integrating work placements into curricula is an important tool for developing practical skills, adapting students to real working conditions, and ensuring their competitiveness. At the same time, it has been found that this process faces several problems in Ukraine, including insufficient cooperation between universities and employers, formal approaches to the organization of internships, and the lack of systematic evaluation of their results.

The purpose of the article is to study the impact of integrating work placements into educational programmes on the professional training of higher education students, analyse the effectiveness of current internship models in Ukraine, compare them with international practices, and develop recommendations for their improvement.

The study uses the methods of analysing the regulatory framework, reviewing existing models of internship organisation, comparative analysis of Ukrainian and international practices, as well as generalising literature and practical experience of universities. It is proved that internships contribute to forming professional competencies, provide a link between theoretical knowledge and practical skills, and increase students' readiness for employment.

The study results show that internships' effectiveness depends on their integration with educational programs, close cooperation with employers, and the introduction of modern assessment methods. It is established that international experience in organizing internships demonstrates high efficiency due to clearly structured models involving employers in all stages of practical training. Despite a regulatory framework in Ukraine, significant differences in the implementation of internships have been identified, which needs improvement.

The conclusions indicate that the organisation of internships in Ukraine should be based on adapting best international practices, developing cooperation between universities and employers, introducing the latest assessment tools, and creating conditions for motivating higher education students.

Further research prospects include developing dual education models, introducing online internships in a global context, and analyzing the impact of internships on the long-term career prospects of graduates.

Keywords: internships, professional training, students, practical skills, higher education institutions, labor market, dual education, international experience.

Вступ

Інтеграція робочих стажувань у навчальні програми вищої освіти є однією з ключових стратегій для підвищення ефективності професійної підготовки студентів, оскільки вона забезпечує безпосереднє поєднання теоретичних знань із практичними навичками. Цей підхід відповідає сучасним вимогам ринку праці, де високий рівень адаптивності, професійної компетенції та готовності до роботи в умовах реального виробничого середовища стає пріоритетом. Водночас питання систематичного впровадження стажувань в освітній процес постає як складне наукове та практичне завдання, яке потребує багаторівневого аналізу та вдосконалення.

Основною проблемою є недосконалість методологічних основ організації стажувань, що проявляється у відсутності чіткої інтеграції практичної діяльності у структуру освітніх програм. Недостатня співпраця між закладами вищої освіти та роботодавцями часто призводить до формальності в проходженні стажувань, що знижує їх ефективність для студентів. З іншого боку, існує потреба в урахуванні галузевої специфіки, яка вимагає розроблення індивідуалізованих програм стажувань, адаптованих до потреб конкретних професійних середовищ. Важливим є також питання оцінювання результатів таких стажувань, що має бути інтегроване в систему загальної атестації здобувачів вищої освіти.

Наукова значущість дослідження полягає в необхідності розроблення підходів до підвищення ефективності стажувань, а практична цінність полягає у створенні моделей їх реалізації, які дозволять максимально адаптувати здобувачів вищої освіти до професійного середовища та забезпечити їм конкурентні переваги на ринку праці. Розв'язання цих завдань сприятиме підвищенню якості освітніх програм, зміцненню зв'язків між закладами освіти та роботодавцями, а також створенню системи підготовки фахівців, орієнтованої на виклики сучасного суспільства.

Інтеграція робочих стажувань у навчальні програми закладів вищої освіти є важливим інструментом для підготовки студентів до професійної діяльності, що підтверджено багатьма науковими дослідженнями. У роботах І. Литвинової, К. Балабанової та Г. Різак досліджено вплив сучасних технологій та інновацій на створення комфортного освітнього середовища в умовах онлайн-освіти. Автори зазначають, що психологічний комфорт студентів є однією з умов їх активної участі в стажуваннях, що особливо актуально для дистанційного навчання [1].

Дослідження Т. Жукової, Є. Черновол та Г. Різак зосереджено на стратегіях адаптації вищої освіти до післявоєнних умов. Автори підкреслюють, що інноваційні підходи до організації стажувань можуть суттєво підвищити якість професійної підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема через адаптацію навчальних програм до нових соціально-економічних реалій [2].

Розгляд міжнародного досвіду організації стажувань у роботі О. Задоріної, В. Гурської, С. Соболевої, Л. Грекової та С. Василюк-Зайцевої (O. Zadorina, V. Hurskaya, S. Sobolyeva, L. Grekova, S. Vasylyuk-Zaitseva) акцентує на використанні штучного інтелекту для підвищення якості освітнього процесу. Встановлено, що штучний інтелект може бути інструментом оптимізації управління стажуваннями, включаючи моніторинг прогресу здобувачів вищої освіти та оцінювання результатів [3].

У роботах С. Хоминець досліджено академічну мобільність студентів, що є важливим компонентом інтеграції міжнародного досвіду в освітні програми. Встановлено, що участь у міжнародних стажуваннях сприяє розвитку професійних навичок і конкурентоспроможності здобувачів вищої освіти [4]. Подібна тематика розкрита в праці С. Архипової, де підкреслюється значущість зарубіжного стажування для підготовки фахівців соціальної сфери. Авторка акцентує на необхідності створення механізмів адаптації міжнародних моделей стажувань до українських реалій [5].

3. Шарлович наголошує на ефективності міжнародного стажування для розвитку професійної майстерності науково-педагогічних кадрів. Автор доводить, що участь у таких заходах дозволяє фахівцям підвищувати свій професійний рівень, інтегруючи міжнародний досвід в освітні програми [6].

Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти у своєму дослідженні розглядають В. Лунгу та співавтори, підкреслюючи роль стажувань як важливого механізму реалізації цих стратегій. Автори визначають ключові напрями розвитку університетів через залучення студентів до міжнародних програм, що формує в здобувачів освіти навички глобальної взаємодії [7].

Практичні аспекти організації стажувань висвітлено в роботах Д. Галбрайт (D. Galbraith) і С. Мондал (S. Mondal), які підкреслюють значний вплив стажувань на кар'єрну підготовку студентів. Автори наголошують, що стажування дозволяють не лише здобувати практичний досвід, але й краще орієнтуватися у вимогах сучасного ринку праці [8]. У дослідженні С. Бриант (S. Briant) і П. Краутер (P. Crowther) проаналізовано онлайн-стажування як нова модель для здобувачів освіти творчих спеціальностей. Встановлено, що такі стажування сприяють розвитку міждисциплінарних навичок і розширюють доступ студентів до глобальних можливостей [9].

Дослідження Х. Ертл (H. Ertl) присвячено аналізу дуальної освіти в Німеччині. Автор доводить, що ця модель, яка поєднує навчання в закладах освіти з практичною діяльністю, є ефективним способом інтеграції здобувачів освіти в професійне середовище. Ці результати є цінними для розроблення подібних підходів в Україні [10].

Взаємозв'язок між участю у стажуваннях і працевлаштуванням випускників досліджує С. Баерт (S. Baert) зі співавторами. Виявлено, що здобувачі вищої освіти, які пройшли стажування, мають вищі шанси на отримання роботи у своїй галузі завдяки набутому практичному досвіду [11]. Крім того, О. Кравченко та І. Карпич акцентують увагу на інтеграції роботодавців у процес професійної підготовки здобувачів освіти, що дозволяє покращити якість стажувань та їх відповідність потребам ринку праці [12].

Таким чином, аналіз наукових праць демонструє, що тема інтеграції стажувань в освітні програми є багатогранною та активно досліджується в різних контекстах. Виявлені результати свідчать про необхідність удосконалення нормативно-правового забезпечення, впровадження інноваційних моделей стажувань і посилення співпраці з роботодавцями. Ці аспекти мають ключове значення для підвищення ефективності професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Незважаючи на значні досягнення у вивченні питання інтеграції стажувань у навчальні програми закладів вищої освіти, залишаються недослідженими кілька важливих аспектів. По-перше, нормативно-правова база потребує глибшого аналізу для визначення її відповідності сучасним викликам і міжнародним стандартам. Існують прогалини в гармонізації законодавчих вимог із потребами ринку праці, що ускладнює впровадження ефективних стажувань.

По-друге, недостатньо вивчено вплив стажувань на формування конкретних компетентностей здобувачів вищої освіти, особливо «м'яких» навичок, які є критично важливими для сучасного ринку праці. Емпірична база досліджень у цьому напрямі в Україні є обмеженою.

По-третє, порівняння міжнародного досвіду з українськими практиками виявляє недостатню адаптацію найкращих моделей до вітчизняних умов, зокрема щодо дуальної освіти, проектно-орієнтованих і онлайн-стажувань.

Крім того, відсутня систематизація моделей стажувань у контексті їх ефективності та відповідності потребам роботодавців. Питання оцінювання результатів стажувань залишається відкритим, адже в більшості випадків оцінка є формальною.

Запропоноване дослідження сприятиме заповненню цих прогалин шляхом аналізу чинного законодавства, адаптації міжнародного досвіду та розроблення нових підходів до організації й оцінювання стажувань. Це дозволить підвищити якість професійної підготовки здобувачів освіти і забезпечити їх відповідність вимогам ринку праці.

Мета статті полягає в дослідженні впливу інтеграції робочих стажувань у навчальні програми на професійну підготовку здобувачів вищої освіти та визначенні оптимальних підходів до їх впровадження з урахуванням законодавчих аспектів, сучасного стану реалізації та міжнародного досвіду.

Завдання статті:

1) проаналізувати нормативно-правову базу та її відповідність сучасним вимогам ринку праці й міжнародним стандартам щодо організації стажувань у закладах вищої освіти;

2) оцінити вплив стажувань на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти та ефективність сучасних моделей їх організації;

3) розробити рекомендації щодо вдосконалення організації та оцінювання результатів стажувань у закладах вищої освіти з урахуванням міжнародного досвіду та потреб ринку праці.

Результати

Інтеграція робочих стажувань у навчальні програми закладів вищої освіти спрямована на формування у здобувачів освіти практичних навичок, що дозволяють їм ефективно адаптуватися до професійного середовища. Нормативно-правова база, яка регулює цей процес, забезпечує чіткі вимоги до організації стажувань, їх тривалості, змісту та оцінювання. Законодавство в цій сфері охоплює як загальні положення, так і специфічні акти, що стосуються тривалості, змісту, процедур оцінювання та взаємодії між закладами освіти й роботодавцями. Основними документами, які регулюють стажування, є Закони України «Про освіту» [13], «Про вищу освіту» [14], Кодекс законів про працю [15], а також нормативні акти Міністерства освіти і науки України [16; 17].

На практиці ці нормативи реалізуються через обов'язкове включення компонента практичного навчання до стандартів вищої освіти. ЗВО укладають угоди з підприємствами, установами та організаціями, які виступають базами стажувань. Відповідно до цих угод, студенти проходять практичну підготовку в реальних виробничих умовах, а результати їхньої роботи оцінюються як частина освітнього процесу. Наприклад, здобувачі технічних спеціальностей проходять стажування на підприємствах, які мають відповідну технічну базу, що дозволяє виконувати завдання за їхньою спеціалізацією. Здобувачі вищої освіти гуманітарних спеціальностей залучаються до роботи в установах, де вони можуть застосовувати свої знання у сфері управління, комунікації чи перекладу.

Нормативно-правова база також передбачає можливість співпраці роботодавців із закладами вищої освіти в розробленні навчальних програм і планів, що забезпечує відповідність освітнього процесу потребам ринку праці. Наприклад, роботодавці можуть брати участь у визначенні ключових компетентностей, які необхідно розвивати під час стажувань, і надавати зворотний зв'язок щодо якості підготовки здобувачів освіти. Крім того, передбачено забезпечення зв'язку між навчальними досягненнями студентів та їхньою практичною діяльністю, що дозволяє оцінювати ефективність стажувань у контексті освітніх результатів.

Стажування є невід'ємною складовою частиною процесу професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Вони сприяють формуванню ключових компетентностей, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків, адаптації до реального робочого середовища та розвитку кар'єрного потенціалу. Основні аспекти, що визначають ефективність стажувань, включають рівень інтеграції

практичної підготовки в освітні програми, взаємодію з роботодавцями, а також відповідність змісту стажувань актуальним вимогам ринку праці. Університети впроваджують різні моделі стажувань, залежно від спеціалізації здобувачів вищої освіти та наявних партнерств із компаніями чи організаціями, які виступають базами для їх практичного підготування.

У сучасних умовах дослідження рівня впливу стажувань демонструє, що вони позитивно впливають на здобуття таких професійних компетентностей, як комунікативні навички, здатність працювати в команді, критичне мислення та застосування теоретичних знань на практиці. Проте рівень цього впливу залежить від якості організації стажувань, тривалості їх проходження, а також активності здобувачів освіти під час виконання практичних завдань (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив стажувань на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти

Категорія компетентностей	Результати, отримані під час стажувань	Приклади практичної діяльності
Професійні знання та навички	Покращення здатності розв'язувати спеціалізовані завдання	Виконання технічних проєктів, аналіз ринкових даних, створення комунікаційних планів
Комунікативні навички	Розвиток міжособистісного спілкування, ділової комунікації	Участь у командних проєктах, ведення переговорів, підготовка презентацій
Критичне мислення	Покращення здатності аналізувати проблеми та пропонувати оптимальні рішення	Розроблення стратегій розв'язання виробничих чи управлінських завдань
Адаптивність	Здатність швидко адаптуватися до нових умов роботи	Оволодіння новими технологіями, адаптація до корпоративної культури
Навички командної роботи	Розуміння ролі кожного учасника команди в досягненні спільної мети	Спільне виконання завдань у рамках проєктів, робота в мультидисциплінарних командах

Джерело: власна розробка автора

Сучасна практика організації стажувань демонструє, що їхній вплив на формування професійних компетентностей залежить від кількох ключових факторів. По-перше, це відповідність завдань, які виконують студенти під час стажування, їхній спеціалізації та освітній програмі. Наприклад, здобувачі технічних спеціальностей часто залучаються до проєктної роботи, що дозволяє їм застосовувати теоретичні знання в реальних умовах, тоді як здобувачі економічних спеціальностей отримують навички аналізу ринкових даних або фінансових процесів.

По-друге, важливим фактором є залученість роботодавців до процесу стажування. У випадках, коли компанії активно взаємодіють зі студентами, надають наставництво та створюють умови для професійного розвитку, стажування мають більший вплив на формування компетентностей. Крім того, здобувачі вищої освіти, які демонструють ініціативність і залученість під час виконання практичних завдань, здобувають більш високий рівень професійних навичок.

Організація стажувань у різних країнах світу є важливою частиною освітніх програм, яка забезпечує підготовку студентів до вимог сучасного ринку праці. Міжнародний досвід демонструє, що успішні програми стажувань базуються на тісній співпраці між закладами вищої освіти та роботодавцями, забезпеченні відповідності стажувань освітнім стандартам і наявності системи оцінювання результатів практичної діяльності. У багатьох країнах, зокрема в США, Німеччині, Швеції та Великій Британії, стажування інтегруються в освітній процес як обов'язковий компонент, що дозволяє здобувачам освіти поєднувати навчання з реальним досвідом роботи [7; 18].

Українські практики організації стажувань мають багато спільного з міжнародним підходом, зокрема вимоги включення стажувань до освітніх програм та укладання угод із роботодавцями. Водночас існують ключові відмінності, які зумовлені особливостями законодавства, рівнем розвитку ринку праці та ресурсами освітніх закладів (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльний аналіз організації стажувань у міжнародній практиці та в Україні

Параметр	Міжнародний досвід	Практики в Україні
Рівень інтеграції в освітні програми	Стажування є обов'язковою частиною навчання з чіткими вимогами до тривалості та змісту	Стажування часто інтегруються, але можуть бути формальними
Співпраця з роботодавцями	Тісна взаємодія з компаніями, участь роботодавців у розробленні освітніх програм	Співпраця нерегулярна, залежить від ініціативи університетів
Оцінювання результатів	Чітко структурована система оцінювання, яка включає відгуки наставників і звіти здобувачів вищої освіти	Оцінювання часто формальне, залежить від вимог закладу освіти
Рівень залучення здобувачів освіти	Висока активність, стажування є важливим етапом для кар'єрного розвитку	Активність здобувачів освіти варіюється, залежно від підтримки університету
Фінансова підтримка	Роботодавці часто забезпечують оплату чи інші форми фінансової підтримки	Стажування здебільшого безоплатні, рідше підтримуються фінансово

Джерело: сформовано авторами на підставі [5; 6; 7; 10; 11; 18]

Висока ефективність стажувань на міжнародному рівні пояснюється їх глибокою інтеграцією в освітні програми, чітким регулюванням нормативними документами та активною участю роботодавців у формуванні змісту і структури стажувань. Наприклад, у Німеччині дуальна система освіти забезпечує не лише чергування між навчанням і практикою, але й постійний контроль за якістю виконання завдань, що сприяє формуванню у студентів професійних компетентностей на високому рівні [10]. У США здобувачі вищої освіти часто проходять індивідуально сплановані стажування, які адаптовані до їхньої спеціалізації та майбутніх кар'єрних цілей [11]. Це дозволяє їм здобувати унікальний досвід, максимально наближений до реальних умов роботи.

В Україні стажування також інтегруються в освітні програми, однак їх організація значно відрізняється за підходами та якістю реалізації. Порівняно з міжнародними практиками, українські програми стажувань часто характеризуються недостатньою співпрацею між університетами та роботодавцями. Останні рідко залучаються до розроблення навчальних програм, а їхня участь у процесі оцінювання результатів стажувань обмежується формальним підписанням звітів здобувачів освіти. Крім того,

відсутність системного підходу до оцінювання ефективності стажувань призводить до того, що їхній вплив на формування компетентностей залишається нерівномірним.

На особливу увагу заслуговує фінансовий складник стажувань. Тоді як у багатьох розвинених країнах роботодавці забезпечують оплату праці студентів або надають їм інші форми підтримки (наприклад, компенсацію за проживання чи транспортні витрати), в Україні стажування здебільшого є безоплатними. Це знижує мотивацію здобувачів вищої освіти, особливо тих, хто зіштовхується з фінансовими труднощами під час проходження практики.

Оцінювання ефективності сучасних моделей організації стажувань у закладах вищої освіти України є актуальним питанням, яке безпосередньо впливає на якість професійної підготовки студентів та їх конкурентоспроможність на ринку праці. Різноманітність моделей стажувань, упроваджених в українських університетах, зумовлена як специфікою освітніх програм, так і характером співпраці з роботодавцями. Основними критеріями оцінювання ефективності є відповідність завдань стажування освітнім цілям, рівень залученості здобувачів освіти, якість співпраці з підприємствами та вплив на формування професійних компетентностей.

В Україні найпоширенішими моделями стажувань є традиційні стажування на підприємствах, проектно-орієнтовані практики, дуальна освіта та онлайн-стажування. Кожна із цих моделей має свої переваги та недоліки, які впливають на результати професійної підготовки здобувачів вищої освіти (табл. 3).

Таблиця 3

Оцінювання ефективності сучасних моделей організації стажувань у ЗВО України

Модель стажування	Переваги	Обмеження
Традиційні стажування	Набуття практичного досвіду в реальних умовах; залучення до роботи підприємств	Часто обмежуються формальними завданнями; низький рівень наставництва
Проектно-орієнтовані стажування	Розвиток навичок розв'язання практичних завдань; інтеграція здобувачів освіти в команди	Високі вимоги до організації та участі роботодавців
Дуальна освіта	Тісне поєднання теорії та практики; постійна взаємодія з роботодавцями	Вимагає значних ресурсів; обмежене впровадження в Україні
Онлайн-стажування	Доступність для здобувачів освіти у віддалених регіонах; можливість міжнародного досвіду	Відсутність реального контакту з робочим середовищем; обмежений спектр професій

Джерело: сформовано авторами на підставі [5; 6; 9; 18]

Сучасна практика організації стажувань у закладах вищої освіти України демонструє, що традиційні стажування залишаються найбільш поширеними через простоту їх організації. Однак їх ефективність часто знижується через недостатнє залучення студентів до виконання реальних завдань на базах стажувань. Наприклад, замість активної участі у виробничих процесах здобувачі вищої освіти обмежуються лише спостереженням, що не дозволяє їм отримати необхідні професійні компетентності.

Проектно-орієнтовані стажування дають змогу здобувачам освіти застосовувати отримані теоретичні знання у виконанні конкретних завдань, як-от створення бізнес-планів, реалізація ІТ-проектів або проведення маркетингових досліджень. Ця модель сприяє розвитку критичного мислення та навичок роботи в команді, однак її реалізація потребує значних зусиль з боку як університетів, так і роботодавців.

Дуальна освіта в Україні поки що має обмежене поширення, але її впровадження демонструє позитивні результати завдяки тісній інтеграції освітнього процесу з реальним виробництвом. Цей підхід дозволяє здобувачам вищої освіти не лише отримувати практичні знання, але й адаптуватися до умов роботи у вибраній професійній сфері.

Онлайн-стажування стали особливо популярними в умовах пандемії COVID-19, коли фізичний доступ до робочих місць був обмежений. Вони надають здобувачам освіти можливість співпрацювати з міжнародними компаніями, однак через відсутність фізичної взаємодії така модель має обмежений вплив на формування практичних навичок.

Удосконалення системи організації та оцінювання результатів стажувань у закладах вищої освіти України є важливим завданням, яке потребує врахування міжнародного досвіду та сучасних викликів ринку праці. Основні напрями покращення мають бути зосереджені на систематизації підходів до організації стажувань, залученні роботодавців до всіх етапів цього процесу, підвищенні рівня інтеграції стажувань в освітні програми та впровадженні сучасних методик оцінювання.

З огляду на міжнародний досвід пріоритетним є створення чітких механізмів співпраці між університетами та роботодавцями. Це включає розроблення спільних програм стажувань, які би враховували специфіку галузей, де здобувачі вищої освіти проходять практику, і дозволяли роботодавцям не лише надавати місця для стажувань, а й брати участь у формуванні навчальних планів і змісту освітніх програм [12]. Для цього доцільно створювати партнерські угоди між університетами та підприємствами, які б регулювали права й обов'язки обох сторін у процесі організації стажувань.

Ще одним важливим аспектом є впровадження сучасних інструментів оцінювання результатів стажувань. У міжнародній практиці широко застосовуються електронні портфоліо, які дозволяють здобувачам освіти документувати свої досягнення та прогрес під час проходження практики. Такий підхід дає можливість викладачам і роботодавцям об'єктивно оцінювати результати стажування на основі реальних досягнень студентів. Крім того, доцільно залучати роботодавців до процесу оцінювання шляхом впровадження системи двостороннього зворотного зв'язку, коли наставники з боку компаній та викладачі обмінюються інформацією щодо результатів роботи здобувачів вищої освіти.

Особливу увагу слід приділити адаптації стажувань до потреб ринку праці. Це включає не лише забезпечення здобувачів освіти необхідними професійними навичками, але й розвиток їхніх «м'яких» компетентностей, як-от комунікація, критичне мислення та здатність працювати в команді. Для досягнення цієї мети університетам слід регулярно аналізувати вимоги роботодавців до випускників і коригувати зміст стажувань відповідно до цих вимог [8].

Важливим елементом удосконалення є впровадження більш гнучких моделей стажувань, зокрема дуальної освіти та проектно-орієнтованих стажувань, які би поєднували теоретичне навчання з практичною діяльністю. Крім того, в контексті глобалізації та розвитку цифрових технологій слід розширювати можливості для міжнародних та онлайн-стажувань, які дозволяють студентам здобувати досвід роботи у глобальних командах і підвищувати свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці.

Таким чином, удосконалення системи організації та оцінювання результатів стажувань повинно базуватися на тісній співпраці університетів і роботодавців, впровадженні сучасних технологій та адаптації освітнього процесу до змінних потреб ринку праці. Це забезпечить високу якість професійної підготовки здобувачів вищої освіти, сприятиме їх успішній інтеграції в професійне середовище та підвищить

конкурентоспроможність українських університетів у глобальному освітньому просторі.

Висновки

Інтеграція робочих стажувань у навчальні програми є ключовим елементом для підвищення ефективності професійної підготовки здобувачів вищої освіти, що було підтверджено в ході дослідження. Установлено, що стажування сприяють розвитку професійних компетентностей, інтеграції теоретичних знань із практичними навичками, а також адаптації здобувачів освіти до реального робочого середовища.

Основними проблемами, які стримують повноцінну реалізацію стажувань, є недостатній рівень співпраці між університетами та роботодавцями, формальність підходів до організації практичної підготовки та відсутність системного підходу до оцінювання результатів стажувань. Крім того, існує потреба в удосконаленні нормативно-правового забезпечення цього процесу та адаптації освітніх програм до сучасних викликів ринку праці.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні більш ефективних моделей організації стажувань, які би враховували міжнародний досвід та потреби національної економіки. Особливу увагу слід приділити впровадженню нових інструментів оцінювання результатів стажувань, залученню роботодавців до процесу розроблення та реалізації освітніх програм, а також підвищенню рівня інтеграції стажувань у ці програми. Це забезпечить формування у здобувачів вищої освіти навичок, необхідних для професійної діяльності в умовах сучасних економічних і соціальних викликів, і сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських університетів на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Литвинова І. Л., Балабанова К. В., Різак Г. В. Технології та інновації для покращення психологічного комфорту здобувачів освіти в онлайн-освіті. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 4(22). С. 148–163. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)) (дата звернення: 14.10.2024).
2. Жукова Т. А., Черновол Є. О., Різак Г. В. Стратегії адаптації та розвитку вищої освіти у післявоєнний період: аналіз інноваційних підходів, їх вплив на якість освіти та результати вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3(37). С. 210–222. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-210-222](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-210-222) (дата звернення: 14.10.2024).
3. Zadorina O., Hurskaya V., Sobolyeva S., Grekova L., Vasylyuk-Zaitseva S. The Role of Artificial Intelligence in Creation of Future Education: Possibilities and Challenges. *Futurity Education*. 2024. Vol. 4(2). P. 163–185. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.06.25.09> (date of access: 14.10.2024).
4. Хоминець С. І. Поняття та види академічної мобільності студентів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. Вип. 2(45). С. 223–227. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.223-227> (дата звернення: 14.10.2024).
5. Архипова С. П. Зарубіжне стажування майбутніх фахівців соціальної сфери в системі їх професійної підготовки. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 1. С. 213–218. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/213-218> (дата звернення: 14.10.2024).
6. Шарлович З. П. Міжнародне стажування науково-педагогічних кадрів як ефективна складова розвитку професійної майстерності спеціалістів медсестринства – слухачів післядипломної освіти. *Академічні студії. Серія: Педагогіка*. 2023. № 2. С. 42–48. URL: <http://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/481> (дата звернення: 14.10.2024).

7. Лунгу В., Асмолова А., Пасечник А., Шихненко К., Денисенко А. Інтернаціоналізація вищої освіти: міжнародні вектори стратегії розвитку університету. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2022. № 2(7). С. 130–146. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-717-730](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-717-730) (дата звернення: 14.10.2024).
8. Galbraith D., Mondal S. The Potential Power of Internships and the Impact on Career Preparation. *Research in Higher Education Journal*. 2020. Vol. 38. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1263677> (date of access: 14.10.2024).
9. Briant S., Crowther P. Reimagining internships through online experiences: Multi-disciplinary engagement for creative industries students. *International Journal of Work-Integrated Learning*. 2020. Vol. 21(5). P. 617–628. URL: <https://eprints.qut.edu.au/205166/> (date of access: 14.10.2024).
10. Ertl H. Dual study programmes in Germany: Blurring the boundaries between higher education and vocational training?. *Oxford Review of Education*. 2020. Vol. 46(1). P. 79–95. DOI: <https://doi.org/10.1080/03054985.2019.1687438> (date of access: 14.10.2024).
11. Baert S., Neyt B., Omev E., Verhaest D., Vermeiren G. Student internships and employment opportunities after graduation: A field experiment. *Economics of Education Review*. 2021. Vol. 83. P. 102141. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2021.102141> (date of access: 14.10.2024).
12. Кравченко О., Карпич І. Інтеграція діяльності роботодавців та закладів вищої освіти: локальний досвід. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2022. (13). С. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-37-45> (дата звернення: 13.10.2024).
13. Закон України «Про освіту»: прийнятий 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 13.10.2024).
14. Закон України «Про вищу освіту»: прийнятий 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 13.10.2024).
15. Кодекс законів про працю України: прийнятий 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 13.10.2024).
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження стандартів вищої освіти»: прийнята 30 грудня 2015 року № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п> (дата звернення: 13.10.2024).
17. Наказ Міністерства освіти і науки України про організацію практики студентів вищих навчальних закладів: прийнятий 8 квітня 1993 року № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0075-93> (дата звернення: 13.10.2024).
18. Baird B., Mollen D. The internship, practicum, and field placement handbook: a guide for the helping professions. *Routledge*. 2023. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003325697/internship-practicum-field-placement-handbook-brian-baird-debra-mollen> (date of access: 14.10.2024).